

Hva er spesielt med pelsdyrnæringen? 300 årsverk er ingenting i det store skiftet.

Bøndene jubler for omstilling - der det passer

Kommentar

Joacim Lund

Kommentator

Det var knapt et lysbilde som ikke inneholdt FNs 17 bærekraftsmål da landbruket samlet seg til sin årlige høymesse, Mat og Landbruk, tidligere denne uken. Fremtiden er grønn, sa de. Teknologien endrer alt. Skaper nye forretningsmuligheter. Og bonden er omstillingsdyktig – han har jo allerede melkerobot i fjøset.

Innovasjon Norge skubbet bærekraftsdirektøren sin opp på scenen for å snakke om nye løsninger i landbruket. Forskningsrådet gjorde det samme. Hanne Refsholt, administrerende direktør i TINE, snakket om klima, kosthold og behovet for endringer. Landbruksministeren også. Absolutt alle snakket om det samme. Bærekraft og omstilling og endringer. Men er landbruket *egentlig* klar for endringene det står overfor?

Get ready to get naked

Trond Reierstad, styreleder i Norsk Landbruksamvirke, benyttet også muligheten til å snakke om nye forretningsmuligheter i åpningstalen. Men han mente også at det er «underlig å forby en pelsnæring som er utviklet i en bærekraftig retning». Landbruksminister Jon Georg Dale var hjertens enig.

Begge tar feil.

Bjørn Haugland, direktør for bærekraft i DNV GL, hadde en annen og mer virkelighetsorientert tilnærming til landbrukets skyggesider: «Alt blir transparent,» sa han. «Det er ingen steder å gjemme seg. Get ready to get naked.»

Akkurat det rammer pelsdyrnæringen nå.

Veterinærforeningen, Veterinærinstituttet og Rådet for dyreetikk anbefalte alle avvikling av pelsnæringen i sine høringsvar i 2015, av dyrevelferdshensyn. Også Mattilsynet har gjennom mange år uttrykt bekymring for dyrevelferden i denne næringen, som jo først og fremst produserer luksusvarer for eksport.

I 2018 er det vanskelig å forsvare en forretningsmodell som gjør gode penger på dårlig dyrevelferd. Og ethvert skifte betyr også å forlate gamle forretningsmodeller.

Omstilling gjør alltid vondt for noen

Pelsdyrnæringen i Norge er liten, med rundt 200 bruk, ifølge Agri Analyse, og rundt 300 årsverk, ifølge analysebyrået Menon. Det betyr at det ikke er så fryktelig mange som rammes. Omstillingen oppleves naturligvis som dramatisk for dem som har sitt levebrød i pelsdyrnæringen, men ikke mer dramatisk enn for andre som må omstille seg på grunn av forbrukertrender, samfunnsendringer, teknologiske nyvinninger og nye forretningsmodeller – og det er mange.

Mer enn 40.000 jobber har forsvunnet i oljebransjen i Norge siden 2014. Bank og finans har nedbemannet kraftig det siste året. Aker

Solutions sa opp 5000 ansatte i løpet av fire år. Mediene har nedbemannet kraftig de siste årene. Telenor alene har nedbemannet i størrelsesorden en hel pelsdyrnæring bare det siste året. Og så videre.

Men én ting skiller pelsdyrnæringen fra andre næringer.

Drømmebetingelser

Pelsdyrbøndene vil få en tidshorison og midler til omstilling andre bare kan drømme om.

I regjeringsplattformen står det at «Det tas sikte på å fremme en lovproposisjon til Stortinget om forbud mot pelsdyrhold med en avviklingsperiode for eksisterende produsenter fram til årsskiftet 2024/2025». Seks-syv år. I tillegg skal oppdretterne få pengeerstatninger. «Vi skal stille opp. Vi skal etablere

kompensasjonsordninger,» sa landbruksminister Dale til de fremmøtte på Mat og Landbruk tirsdag. Og det er helt fint. Jeg unner alle som mister levebrødet sitt gode vilkår når de må snu seg rundt og finne noe annet å leve av. Men hva skal summen være?

Pelsdyrutvalget foreslo i 2014 erstatninger til pelsdyrbøndene for investeringer og bortfall av retten til å drive med pelsdyravl. En rapport fastsatte summen til 7,45 milliarder kroner. Er det rimelig for en så liten næring? Jeg tror ikke engang Dale mener det, uansett hvor trist han blir når det nå er kronen på døren for denne tradisjonsrike næringen.

Skifte til hva?

Ingen er uenig i at landbruket står foran store endringer. Det store spørsmålet er

hvilke problemer som kan løses med ny teknologi.

Det er et definert politisk mål å øke matproduksjonen i Norge for «å øke selvforsyningsgraden, styrke beredskapen og dekke etterspørselen». Det er også et mål å redusere utslippene fra landbruket både til lands, til vanns og i luften. Og å drive med høyest mulig grad av dyrevelferd.

For å nå disse målene, kan bøndene ta i bruk datastyrt dyrking, presisjonsprøyting, droner som finner problemområder i avlingene, helsesensorer på dyrene, de kan avle frem lavutslippsskuer, lage kraftfôr av gran og Gud vet hva.

Det burde være nok å ta fatt på – også for en tidligere pelsdyroppdretter.